

УДК 070:811, 81'373.45

СУЧАСНА ЛУГАНСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ПРЕСА: МОВНИЙ АСПЕКТ

Линник Н.В.

Розвиток сучасної луганської регіональної преси в Україні на початку ХХІ століття відбувається у складних політичних, економічних та соціальних умовах. Перш за все, це пов'язано з політичними перетвореннями у державі, процесами глобалізації, які впливають на всі галузі життя суспільства.

Інший фактор, що формує напрямок та характер регіональної преси Луганщини, – це ситуація у самій області.

Для характеристики регіональної друкованої періодики важливим аспектом дослідження є мова, ті фактори, що вплинули на її зміну і перетворення.

Актуальність полягає в тому, що мова друкованих ЗМІ Луганщини, яка є складовою частиною сучасного українського журналістикознавства, потребує об'єктивного дослідження. Адже початок ХХІ століття є одним із поворотних моментів історії України. Важливо те, що ми розглядаємо мову преси української глибинки (районні видання: Вісник Старобільщини, Голос громади, Життя Білокураківщини, Міські вісті, Новини Сватівщини, Слово хлібороба тощо).

Метою є розгляд змін і перетворень, які відбуваються у мові регіональної періодики у сучасних соціально-політичних умовах.

Отже, *мета* дослідження – з'ясувати, як змінилася мова друкованих ЗМІ у контексті суспільно-політичних подій, що відбуваються як на Луганщині зокрема, так і в державі в цілому.

Постановка проблеми. За спостереженнями багатьох славістів, мова друкованих засобів масової інформації останнім часом зазнала настільки значних змін, що можна вже говорити про її інший функціональний статус: вона різко демократизувалася, звільнилася від жорстких пуристичних рамок, оновила свій лексичний і фразеологічний склад, інтернаціоналізувалася й динамізувалася.

Спочатку ці процеси були характерними для мови ЗМІ всеукраїнського рівня, але з часом зміни торкнулися і регіональної преси. Тому стали причиною все більш помітні реалії та явища в суспільно-політичному житті держави, відсутність однослівної назви існуючих понять (принцип економії мовних засобів) тощо. Таким чином, на сторінках газет все більше стало з'являтися іншомовних слів, неологізмів, індивідуальних авторських новотворів, які з часом вже увійшли у мову регіональної преси і стали її невід'ємною частиною: „Дотації на утримання житла практично не отримуємо” [1, с. 3].

Однак не завжди є виправданим вживання іншомовної лексики у матеріалах луганських районних газет (як і у цілому на сторінках української преси): „А з 1 березня розпочнеться ініційована Кабінетом Міністрів **індексація** всіх пенсій на 20% різниці в прирості середньомісячної заробітної плати відносно попереднього року” [2, с.2]. „До спеціалістів місцевого управління юстиції звертаються представники партій, громадських організацій, щоб **легалізувати** свої структурні підрозділи” [3, с.2]. У першому випадку іншомовне слово „індексація” можна замінити українським відповідником „перерахунок”, у другому слово „легалізувати” – українським синонімом „узаконювати”.

На цих прикладах бачимо, що вживання деяких іншомовних слів в мові ЗМІ не є необхідним в абсолютному значенні. Ми дотримуємося думки про небажаність вживання в

матеріалах газет іншомовної лексики, якщо в українській мові є питомі або раніше запозичені синоніми. Однак ці зміни мають і позитивний характер, обумовлений процесами глобалізації, розширенням медіа-кордонів, інформаційною відкритістю суспільства тощо. Підтвердженням того є слова, які вже давно увійшли у мову преси і використовуються у побутовому спілкуванні, але не мають слов'янське походження.

Актуальною та наболілою для мови луганської регіональної преси є проблема таких мовних явищ, як суржик, русифіковані вислови, просторіччя.

У ситуації українсько-російської двомовності справа кардинально ускладнюється тією обставиною, що в Україні протягом 350 років існувала не ідеальна, рівноправна двомовність, а двомовність диглосна, тобто така, що супроводжується функціональною нерівністю мов. При диглосії мова, яка стоїть на верхній сходинці, не пускає нагору іншу, „нижню” мову. Утворюються цілі зони, в яких можна використовувати тільки „верхню” мову. За таких умов диглосність інтерференції зумовлює те, що замість „рівноправного” мовного взаємовпливу насправді відбувається переважно однібічний процес запозичення з „верхньої” мови до „нижньої” [4, с.304].

Подібна ситуація склалася з уживанням „верхньої” – російської і „нижньої” – української мов – це процес, який ми спостерігаємо й досі як на сторінках газет, так і в усному мовленні. Багато суржикових висловів, русизмів, просторіччя бачимо у матеріалах журналістів „Віснику Старобільщини”: „...три широкоплесі багаті рибкою **ставки**, на яких і чаплі **водяться**, і дикі качки, і навіть лебеді” [5, с.5]. „Клуб стоїть у центрі Калмиківки, і біля нього проходять різноманітні **торжества**” [6, с.4]. „Прем'єр-міністр упевнений, що проект бюджету наступного року стане тим надійним інструментом, за допомогою якого **удасться** відчутно підняти рівень життя в Україні” [7, с.1]. „Жоден платник податків, з яким **довелося бесідувати, не відмахнувся** від головної проблеми податківця – наповнення бюджету” [8, с.2].

Нажаль, ці мовні явища міцно закріпилися у мові друкованих ЗМІ Луганщини. Уживання русифікованих гібридних форм сприймається як грубе порушення тому, що таке мовлення різко контрастує з існуючим загальноприйнятим уявленням про мовну норму [9, с.137]. Це явище не є позитивним, адже суржик негативно впливає на норми української мови, розхитує її лексичну базу. Ми повинні піклуватися про захист питомої української мовної норми, вільної від будь-яких некодифікованих впливів.

Висновки. Резюмуючи вищенаведене, відзначимо, що процес розвитку регіональної преси на Луганщині проходить у складних політичних та економічних умовах. Дзеркалом всіх цих подій є мова преси. Саме на ній віддзеркалюються всі зміни і перетворення у суспільстві і державі. Не завжди ці процеси носять позитивний характер (засилля іншомовної лексики або засмічення мови суржиком), але разом з тим мова преси розвивається, збагачується, оновлюється.

Список літератури

1. // Новини Сватівщини. – 2004. – № 47 (100). – С. 3.
2. // Рубіжанські новини. – 2004. – № 25 (1123). – С.2.
3. // Перемога – 2002. – №17 (2377). – С.2.
4. Плунгян В.А. Почему языки такие разные? – М., 1996. – С.304.
5. // Вісник Старобільщини. – 2000. – №140 (1252). – С.5.
6. // Вісник Старобільщини. – 2000. – №140 (1252). – С.4.
7. // Северодонецькі вісті. – 2004. – № 80 (1129). – С.1.
8. // Голос громади. – 2003. – №65 (2234). – С.2.
9. Ажнюк Б.М. Національна ідентичність і мова в українській діаспорі // Сучасність. – 1999. – №3. – С.137.

Поступила до редакції 09.02.2005 р.